

tatis afflictione et miseria. **Ad** beatus greg. ix. mora. exponit sic dicens. Impius namque de hoc. iustus miseria. quod et eterna reprobus damnatio sequitur. et electus quisque doloribus transitorie ad uersitatis expiat. impius caput leuat sed elatus euadere de quo sequitur non ualeat. Iustus labore sui certam in misericordia afflictus caput leuare non sinit. sed pressus a perpetua afflictione liberatur. Ille uoluptatibus erigit. sed supplicij sequentibus mergitur. iste in dolore deprimitur. sed tamen a pondere eterne aduersionis absconditur. Consideras hec uir sanctus dicit. Et si impius fuero. ac si a predeplorat diu cens. Aut subtractus carnis desiderij supplicio eterno subijctor. aut repugnans illicitis motibus pena puniti crucior. quod a labore certam in misericordia liber non sum sed supna dispensatio idcirco nos tota sibi intentione seruientes carnis nostre permittit impugnationibus percuti. ut ne mens nostra in superbia audeat presumptione sue securitatis eleuari. ut dum pulsata trepidat. in solo auctoris adiuutorio spei pedem robustius figat. **Dec** greg.

Filius.

Sire desidero ut homo possit uerere in hoc mundo sine temptationibus.

Capitulum III. Pater P

Sire debes quod

nemo potest esse sine temptationibus super terram. si uero tollat aliquam temptationem quam quis patitur securus et timidus expectet aliam. nec unquam debet sibi in corpore etiam huius mortis requiem polliceri. quod sicut nec mare fluctibus. ita nec uita hominis carere potest temptationibus. De hoc beatus bernardus sic dicit. Sic premonitos uos esse uolo neminem super terram absque temptatione uicturum et cui forte tollitur aliquis securus aut magis panidus expectet aliam. et sic petat ab ea liberari.

ut nunquam sibi in corpore mortis huius libertatem perfectam seu requiem audeat polliceri. Quia in respicienda est nobis tam benigna erga nos diuine dispensatio pietatis ut quibusdam nos temptationibus pariter diutius occupari. ne forte periculosiores occurrant. ab aliis quibus uero citius liberari. ut possimus in alijs quas nobis utiliores fore preuidet exerceri. Necessarium est enim ut ueniunt temptationes. quis enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. quod aut certabimus si de sit quod impugnetur. quid mihi cum uictoria cum non sum in pugna. Ergo deus misericorditer nobiscum agens uult nos tribulationibus exerceri ut quod uirtuosis operibus a nobis non potest extorquere. saltem in laboriosis tribulationibus obrineat a nobis deus. et ideo sicut mare non fluctibus. uita hominis carere temptationibus non potest. Nec potest pax firma et solida esse nisi in regione sua. tot enim temptationibus plena est uita nostra ut non immerito tora uita ipsa temptatio debeat appellari. hec beatus bernardus. Nullus ergo etiam qui in uirtutibus profecerit multum quod diu est in hac corruptibili carne potest carere temptationibus et non moueri illicitis desideriis ac cupiditatibus. cum malignis spiritibus accionibus pulset temptationibus eos quos uiderit magis resistere uirtutibus et insistere uirtutibus. Unde Leo papa. Quis hac fragili carne circumdatus et in isto mortis corpore constitutus etiam qui multum ualdeque profecerit ita iam de sua perfectione securus sit. ut ab omni se illecebratum periculo credat alienum. licet donec sanctis gratia diuina quotidianam uictoriam. non tamen aufert materiam dimicandi. quod et hoc ipsum de misericordia protegentis est. quia nature mutabili ne de confecto prelio superbi.

C. iiij.

retur semper volunt superesse quod vince-
ret. nam nullis illecebris commoveri nul-
lis cupiditatibus titillari non est istius
vite. que tota temptatio est et qua nimi-
rum vincitur. quod vincitur ab eodem nover-
tur. Superbum est enim de non peccandi
felicitate presumere. cum hoc ipsum presu-
misse peccatum est sic dicente iohanne Si
dixerimus quod peccatum non habemus
nosmetipsos seducimus. nemo ergo se
fallat. neque decipiat neque ita quisquam de
cordis sui puritate confidat. ut putet se
nullis temptationum periculis subiacere.
cum paucissimi illi temptatores acrioribus eos
pulerint infidelibus quos maxime viderint
abstinere a peccatis. hec leo papa. De
hoc dicit beatus gregorius .iiij. vel .viij.
moral. Nequaquam in hac vita per exerci-
tationem iusticie peccatum deserit. ut in ea-
dem iusticia inconcussa maneat. quod et si
iam a cordis habitaculo culpam recti-
tudo eliminat. ipsa tamen culpa que repelli-
tur cogitationis nostre foribus assidens
ut sibi aperiat pulsatur. Unde per moy-
sen dicit. Factus est mane atque subiens
factus est vespere. Mane quippe ad ves-
perum ducit quia nimirum lucem rec-
titudinis umbra sequitur temptationis.
sed quod electorum lux temptatione non ex-
tinguit. nequaquam nox sed vespere facta
perhibet. quod nimirum sepe temptatio
in corde electorum lumen iusticie abscondit
sed non interimit. quasi ad pallores
trepidationis pertrahit sed funditus
non extinguit. electi ergo post somnum res-
urrectionem appetunt. post resurrectionem
vesperam persolant. quod de peccato ad iu-
sticie lumen positi semper se contra illece-
bras temptationum parant. quas nimi-
rum non timent sed expectant quod humi-
litaris sue rectitudini etiam temptamen-
ta perficere non ignorant. quantumlibet autem
contra temptationem suam virtute pre-
terint habere integram salutem neque

unt quousque dies patris vite finiatur.
Unde per iob dicit Et replebor dolore usque
ad vespere. modo namque adversa ter-
unt. modo ipsa quoque prospera callida
hilaritate blandiunt. modo surgentia
vitia bellum carnis excitant. modo de-
victa vitia animum ad elationem vo-
cant. Bonorum igitur vita doloribus usque
ad vespere replet. quod quousque tempus
corruptionis agit interna externaque af-
flictione percurit et salutis securitatem
non inuenit nisi dum diebus temptationis
relinquet. hec gregori. Sancti
tamen vellent et desiderant non moveri illi-
citis concupiscentiis et delectationibus
sed efficere hoc non possunt quod diu in car-
ne viuunt. Unde restat ut ipsis concupi-
scentiis et delectationibus carnis resis-
tant. quod diu in hoc corpore corruptibili
deo militant. Hec et quedam alia beatus
augustinus in libro de duobus apostoli com-
memorat sic dicens. Caro concupiscit
aduersus spiritum. et spiritus aduersus
carnem. hec sibi quicquam aduersant. ut
non ea que vultis faciatis. Quid est non
que vultis faciatis ut omnino nulle sint
concupiscentie malae et illicitarum de-
lectationum. quod quis sanctus hoc vel
non efficit. quod diu hic viuunt hoc non im-
pletur. quid ergo restat spiritu ambu-
late et quod non potestis efficere ut concupi-
scentias carnis consummatis. consum-
mate quidem illas atque finire et perire
extirpare omnino velle debetis. sed quod diu
sint in vobis et alia lex in membris vestris
repugnans legi mentis vestre. concupiscentias
carnis ne perfeceritis. sed cuius per-
turbat vos temptatio. audite psalmi-
stam dicentem. Misere mei domine
quoniam infirmus sum. et anima mea
turbata est valde. et tu domine usque
quo Quid est usquequo nisi quousque
probes. quia ego subuenio. si enim cu-

to subuenirem luctamen non sentiret. tanq̄ de tuis viribz superbires. ⁊ per istam superbiam nunq̄ ad victoriam puenires. **D**ictum est quidez. adhuc te loq̄ntedicam. ecce assum. sed deus cū differt adest ⁊ differendo adest. ne peccatam cum implet voluntatē perfectam non impleat sanitatem. **N**on em̄ fr̄es mei apostolo paulo non aderat qui cū certaret ne extolleret timebat. in magnitudine inquit reuelationū mearū ne extollar. sed virtute medicamentū qd̄ sibi dicit appositū. ne extollar inquit datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphiset. **C**aput cedebat ne caput extolleretur. **D**antidorū quasi qd̄ de serpente ꝑficif. ⁊ ꝑpterea ryzia nuncupaf. **S**ed nunquid in temptatōe dñs deerat. **D**em̄ q̄ vt sciatis q̄z aderat. videte quid te roganti rñdeat. dixit inquit mihi. sufficit tibi gratia mea. nā virtus in infirmitate ꝑficitur. **E**go inquit noui me dicitur optimus in quē tumorem ꝑgat qd̄ volo sanare. quiesce. adhibeam qd̄ scio. **S**ufficit tibi gratia mea. non sufficit tibi voluntas tua. **O**pus etiam nostrū in hac vita debet esse actōes carnis spū mortificare. quotidie affligere minare. frenare. interimere. q̄ multi em̄ ꝑficientes iam non delectant que ante delectabant qñ delectabat ⁊ nō condelectabat mortificabat. q̄ iam non delectat mortificatū est. calca mortuum. transi ad viuū. calca iacentē. ꝑflige cū resistente. mortua est em̄ vna delectatō sed viuit altera. sed illi dū nō ꝑsentis mortificas. cū ceperis omnino non delectari mortificasti. **H**ec est actio nostra. in hoc agone dū cōfigimus deū habemus spectatores. in hoc agone cū laboramus deū habemus adiutores. si em̄ nos ipse non adiuvat. nō ꝑtevincere. sed nec poterimus ꝑ-

gnare. **C**ū ergo dixisset apostolus. **S**i aut̄ spū actiones carnis mortificaueris viuetis. ⁊ illas concupias carnis mortificare quibz non est ꝑsentire magna laus est. quas non habere ꝑfectio est. **L**xc augusti. **R** Et notandū q̄ sunt nonnulli qui cū pariunt aliquas tribulatōes vel temptatōes locum alium querunt ad manendū vt ꝑ hoc ꝑfint quietius ⁊ cū minori impedimento deo seruire. sed homo in hac vita ꝑfitus in nullo loco q̄uis etiam secreto ꝑteli sine temptatōe viuere. imo ꝑterumq̄ ibi maior doloꝝ temptatōis inuenit vbi mutando locū requies sperabatur. **H**oc aut̄ permittit omnipotēs deus vt homo cognoscat infirmitates suam ⁊ humiliet. ⁊ nō in ꝑnti vita requies sed in futura querat. **D**e hoc beatus grego. xiiii. moral. exponens illud dictum. **I**ncrepat quoq̄ ꝑ doloꝝ rem in lectulo. ⁊ oia ossa eius marcescere facit. sic ait. **C**um quisq̄ curis secularibz fatigaueris deserere ꝑ diuinā grām huius mundi itinera laboriosa ꝑpungit cogitare solet quomō ꝑntis vite desideria fugiat. ⁊ ab eius laboribus requiescat. sibiq̄ mox deperate quietis ordinē querit. ⁊ velut qd̄dam stratū sic a cunctis laboribz locū inuenire ꝑcupiscit. s; q̄z in hac vita adhuc homo ꝑfitus in cuiuslibet ordinis loco. in cuiuslibet secreti recessu sine temptatōibz viuere nullatenus ꝑt. **P**lerq̄ in id qd̄ ad requiē ꝑstituit maior doloꝝ temptatōis inuenit. **U**nde recte ꝑ ꝑphetam dicit. vniuersum stratū eius versasti in infirmitate eius. ac si diceret. **D**e qd̄ hic sibi placuit ad requiē. hoc mutasti ei occulto iudicio ad ꝑurbationem. quod ꝑ quodam ꝑsilio agitur vt huius peregrinationis tempore electoꝝ vita perturbet. **V**ia quippe ē vita ꝑesens qua ad patriam tendimus

Et idcirco hic occulto iudicio frequē
ti perturbatione conterimur. ne viam
pro patria diligamus. solent em̄ non
nulli viatores cū amena forstasseprata
in itinere sp̄ciant et p̄gendi moras
innectere et accepti itineris rectitudi
nem declinare. eorūq̄ gressus tardat
pulcritudo itineris. dum delectat ele
ctis suis ad se p̄genribz dñs huius mū
di iter asperum facit. ne dū etiā quisq̄
vite p̄ntis requie quasi vie amenitate
pascit. magis eum diu pegrinare quā
citius puenire delectet. ne dū oblectat
tur in via. obliuiscat qd̄ desiderabat in
patria. qz ergo in hac vita omnis no
stra quam forte pauimus requies per
turbat recte dicit. Inrepat quoq̄ p
dolorem in lectulo id est in presentis
vite requie vel temptatōnis nos stimu
lis vel flagellis afflictione conturbat.
nā sepe humanus animus quamlibet
breui tempore sine temptatione in bo
nis studijs fuerit. mox de eisdem studi
is in quibz quiescendo se exerit. de ip
sis virtutibz quibz multiplicari miti
dum perficere se sentit elabatur. Unde
pio rectoris nostri moderamine impul
su temptationis afficit. vt in eipso
profectus sui elatio comprimat. quā
propter postq̄ dixit increpat quoq̄ p
dolorem in lectulo aperte subiungit et
omnia ossa eius marcescere facit. **P**
sa in sacra scriptura dicitur accipimus
sicut scriptum est. Dominus custodit
omnia ossa eorum. vnum ex his nō cō
teret. quod vtiq̄ non de ossibz corpo
ris sed de viribz dicitur mentis. **C**uz ergo
increpat p̄ dolorem in lectulo. omnia
ossa facit marcescere. qz cuz ea requie.
quam nobis ab hoc seculo preparamus
flagello temptationis afficimur. quia
forstasse de virtutibz nostris inflari po
tuimus. cognito infirmitatis nostre te
dio extenuamur. cū em̄ sicut cupimus

ad deum p̄ficimus si p̄fectum nostrū
nulla temptatio pulsaret. alicuius for
titudinis nos esse crederemus. Sed
qz nobiscū superna dispensatione agi
tur vt infirmitatis nostre qz p̄ficient
tes obliuiscimur temptari recolamus
et in p̄fectu nostro quid in diuino mu
nere et in temptatione cognoscimus
quid de p̄p̄is viribz p̄sumamus. que
nos p̄fecto temptatio ad plenus cape
ret. nisi protectio superna seruet. sed
pulsat nec frangit. ipellit nec mouet.
quatit. nec deijcit. vt de infirmitate se
ciamus eē qd̄ quatimur. et diuino mu
nere esse q̄ stamus. **H**ec greg. **E**t qz
impossibile est hominē in hac vita non
temptari. ideo omnes tam iusti q̄ pec
catores quotidie orant dicētes. **E**t ne
nos inducas in temptationem. nō em̄
est orandū vt non temptem sed ne in
temptationē inducamur. hoc est tem
pationi p̄sentiamus. qd̄ beda etiā in
quadam omelia tāgit sic dicens. **I**m
possibile est hominē q̄ diu in hac vita fu
erit non temptari. vnde oēs tam iusti
q̄ peccatores quotidie in orōne dicūt
ne nos inducas in temptationē. **N**on
ergo p̄cipit dñs orandū vt non tēpre
mur. s; ne in temptationē inducamur.
S Aliud ē em̄ tēptari et aliud est in
temptationē induci. temptat quilibet
qñ vel aīa vel corpore in delectationes
alicuius vitij trillat. inducit vero in
temptationē si sue delectatiōi cepit cō
p̄sentire. hec beda **C**onsiderans beatus
iob q̄ p̄pter lapsum primi hōis huma
nū genus tot miserias tēptationū in
hoc mūdo sustinet. istam vitā totā esse
temptationē sic de nominat dicit. **M**i
liria est vita hōis sup̄ terrā. qd̄ beatus
greg. viij. moral. exponēs sic ait. **H**oc
in loco translatione veteri nequa q̄ mi
liria vita hominis. sed temptatio voca
tur. **T**ēptatio itaq̄ ipsa miliria est qz

dum pra malignoꝝ spūm infidias
vigilat. in belloꝝ p̄cinctu p̄culdubio
erudat. **F**lorandū vero q̄ hęc eadeꝝ vi
ta hominis nō temptatōem habere d̄z.
sed ipsa temptatō esse perhibet. **S**pon
te quippe a statu p̄dictionis lapsa ⁊ cor
ruptionis sue putredine subdita. dum
sibi ex semetipsa molestias gignit hoc
est iam facta q̄d tolerat. q̄z enim statuz
mentis inclinata deseruit. quid in se ni
si morum varietatis vnde nunc ⁊ si ad
summa appetenda se erigit mirabili
tatis lubrice impulsu. p̄tinus a semet
ipsa cadit. vult in p̄templatōe stare s̄z
non valet. cogitationis gressum figere
nitit̄ sed infirmitatis sue lapsibz ener
uat̄. que nimir̄ mutabilitatis sue one
ra q̄z volens expetit̄ nolens portat. qui
eris homo carnē possidere potuit si be
ne ab auctore p̄ditus possidere voluiss̄z
cū se p̄tra p̄ditorem erigere studuit. in
semetipso p̄tinus carnis p̄teliā in
uenit. **S**ed q̄z cum culpa simul ab ori
gine etiam pena p̄pagat̄ inferta infir
mitatis vitio nascimur ⁊ quasi nobis
cū hostem ducimus quē cum labore su
peramus. **S**ic itaq̄ humana vita tēp
tatio est. v̄ ⁊ sua ab iniquitatis p̄p̄e
tratōe p̄p̄escit̄. in ipsis t̄n bonis operi
bus modo maloꝝ memoria. mō sedu
ctionis caligine. modo intentionis sue
interruptione fusces. **A**lius namq̄ a
luxuria carnem refrenat sed t̄n adhuc
luxurie fantasmata tolerat. q̄z que vo
lens fecit. hōꝝ inuitus meminit. ⁊ p̄
nam sustinet quam voluptatē putabat
metuit. **Q**uia vero ad deuictā culpam retrahi
metuit. v̄ntrem abstinentie rigore re
stringit. vultusq̄ ex abstinentia palle
cit. cumq̄ in facie palloꝝ aspiciet̄ tene
rēda ab hominibz vita laudat̄. morq̄
inanis gloria ad abstinentis animū cū
verbis fauoris quam cōcussam mens
dum subigere non valet. cum per quez

venerat tergere a facie palloꝝ querit.
sicq̄ fit vt infirmitatis nexibz ligata.
ad palloꝝ abstinentie fugiens iterū p̄
alimēta subdi luxurie metuat. aut im
pulsū luxurie per abstinentiam supe
rans palloꝝem suū inani glorie milita
re pertimescat. **A**lius lapsus supbie to
to iam desiderio supans statum humi
litaris app̄hendit cumq̄ supbientes
quosdā vsq̄ ad oppressiones innocen
tium erumpe p̄spicit. zeli excitatione
succensus p̄sp̄nere aliquotiens co
git̄ q̄d decreuit vim rectitudinis s̄z au
toritate p̄radicit. vnde plerumq̄ fit.
vt aut humilitatis studio zelum recti
tudinis deserit aut rursum zelo recti
tudinis turbet humilitatis studiuꝝ quod
tenebat **C**umq̄ seruari simul ⁊ zeli au
toritas ⁊ p̄posita humilitas nō possit.
sibi metip̄si hō ex p̄rubarōe incognit̄
reddid̄ ita vt v̄lxi mens ambiat. ne ap̄
seductū animū aut supbia se auctoꝝita
ti zeli insinuet. aut toꝝp̄oꝝ pavidus hu
militatem fingat. **A**lius amore p̄ditore
ris excitatus a terrenis cogitationibz
mentem curat assidua oratione suspen
dere. atq̄ hanc in secreta quietis inti
me securitate collocare. sed in ipso o
rationis sue ascensu dum eleuari ab in
timis nitit̄ inferior̄ fantasmata reuer
berant̄. atq̄ ad inruendam lucem mē
tis oculustendit̄. sed ex corpore visu
surgentibz terrenarum rerum ymagi
nationibus obscuratur. **U**nde fit ple
rumq̄ vt intendentis animus ipsa sua
infirmitate fatigatus aut orationes de
serens toꝝpeat desidia. aut si diu in ora
tione māserit. ante eius oculos occul
tarum ymaginum caligo de senescat.
Bene autē dicitur. **T**emptatio est vi
ta hominis super terrā. quando quoq̄
ibi reatum de scensionis inuenit. vbi se
p̄fectum comprehendere ascensionis
p̄tavit. **E**t inde mens p̄fundit̄ vnde

surgere a confusione mitebat. et per hoc ad semetipsam diuerberata iam redeat. per quod enim semetipsam iam collecta et coadunata transibat. Temptatio ergo est vita hominis super terram. quia aut aliena ut virtutibus ad celeste patrium surgere non valet. aut dirata domus spiritualibus aliquando in deterius ex occasione virtutum ruit. hec greg. De eodem etiam per quendam dicit. Nullus gradus perfectiois quantumcumque excellens in tota vita patrii et quolibet tempore vel preteritius potest esse sine temptatione et tribulatione. quia nihil nisi temptatio est vita hominis super terram. unde dicit iob Militia est vita hominibus super terram per quam. scilicet militiam pugna continua instaurat contra tres hostes viatoris. scilicet carnem mundum et diabolium. hec ille. Considerantes igitur quod non sit pax in ista vita que plena est temptationibus. profugiamus ad creatorem neminem et humiliter postulemus ab ipso auxilium. ut temptationibus resistere valeamus. ad quod hortatur beatus bernardus. sic dicens. Non potest esse pax firma et solida nisi in regione sua in tota temptationibus est vita nostra ut non immerito tota ipsa temptatio debeat appellari. Sed qui sumus nos aut que est fortitudo nostra ut tam multis temptationibus resistere valeamus. cum temptationibus impetum sentimus in cogitatione. statim fugiamus ad ipsum et humiliter postulemus auxilium nonne cooperatur nobis in bonum illa temptatio. Unde et humiliores efficimur et cautiores. hec bernardus.

Filius.

Quapropter informari de virtutibus que se paleant sub virtutis specie ac etiam de prauis consiliis et laqueis demonum. quibus solent fideles et christi milites temptari.

Ca. V. Pater

Scire debes quod triplex est temptatio manifesta

et impetuosa et fraudulenta. Temptatio manifesta est cum quis temptatur plurimam superbiam aut auaritiam et cetera vitia que aperte et manifeste mala sunt. hac temptatione temptantur infirmi ac teneri in quibus nondum radicans est timor et in quibus amor seculi non est extirpatus et ideo reaccendit et ex concupiscentiis mundi sicut candela adhuc famigans cito capit flammam. Temptatio vero impetuosa est. que quasi violenter ad peccandum stimulat. et hec temptatio solet fortiores impetere. ut qui mollioribus non flectuntur duris et robustioribus temptationibus quasi ventis validis euelluntur. Temptationes fraudulente sunt. que sub specie boni se palliant. et licet quosque rudes vel stultos decipiant. qui nondum agnouerunt altitudinem sathanie. id est astutias eius. tamen singulariter perfectis et bene proficientibus insidiant. Unde dicit psalmista. In via hac que ambulabam absconderunt. Et beatus paulus. Ipse sathanas transfiguratur se in angelum lucis. Si enim in eis sua figura appareret que turpis est horrerent eum et fugerent. si aperte impugnet eos esserent ei et auxilio dei fugarent eum et vincerent et sic apud eos non proficeret. boni enim qui mundi sunt detestantur immunda peccata. quia virtuosus sunt virtualiter contra omne malum repugnant. quod malum est agnoscunt. venit ergo angelus sathanie in specie angeli boni quem credit a bonis diligi ut tanto facilius decipiat eos quo bonus nuntius putatur. et qui non solet nisi bona nunciare et suadere. Unde dicit beatus bernardus Bonus nuntius qui nisi boni similitudine deceptus est. et ut facilius recipiat eius persuasio. primo sola bona proponit postmodum mixta malis. tandem falsa bona sed vera mala. postremo cum irriterit eos et illa quiauerit insolubiler capere